

ANTANAS
MACEINA

RAŠTAI

XIII

ANTANAS
MACEINA

RAŠTAI

XIII

RELIGINĖ IR POLITINĖ
PUBLICISTIKA

PAPILDYMAI

MARGI RAŠTAI
Vilnius, 2007

UDK 1(474.5)
Ma32

Serija leidžiama nuo 1987 m.

Parengė
ANTANAS RYBELIS

Knygos leidimą rėmė
LIETUVOS KULTŪROS MINISTERIJA

ISSN 1822-7368
ISBN 978-9986-09-344-2

© Sudarymas - A. Rybelio, 2007
© „Margi raštai“, 2007

SUDARYTOJO PASTABOS

Tryliktajame A. Maceinos „Raštų“ tome spausdinami nedidelės apimties rašiniai, kuriuos galima įvardyti kaip publicistiką įvairiais, daugiausia religinio gyvenimo, klausimais. Atskirą skyrių sudaro pluoštas straipsnių, skirtų ateitininkijos ideologijai ir veiklos strategijai tremties sąlygomis. Kartu čia prišlieti ir istoriosofiniai straipsniai apie tremtį, jos prasmę ir dvasią, apie baltų emigracijos uždavinius kultūros filosofijos požiūriu.

Šiame tome taip pat spausdinamas didesnės apimties darbas „Laiškai mano kritikams“. Tai septynių straipsnių ciklas, kuriame A. Maceina polemizuoja su 1971 m. išleisto jo veikalo „Didieji dabarties klausimai“ recenzentų kritinėmis pastabomis. Šis darbas galbūt geriau išikomponuotų rengiamame naujame, keturioliktame, „Raštų“ tome, kuriame numatoma į vieną vietą surinkti svarbesnius A. Maceinos atsakymus įvairiems jo raštų kritikams, tačiau kadangi pastarieji atsakymai yra tokie išsamūs, jog autoriaus argumentai nuveda jį į naujų problemų analizę ir įgyja atskirų straipsnių formą, todėl šių straipsnių ciklas čia pateikiamas kaip savarankiška dalis.

Tomas baigiamas keletu straipsnių, kurie turėjo tilpti jau išleistuose A. Maceinos „Raštų“ tomuose, skirtuose atitinkamai filosofinei tematikai, tačiau tuo metu, kai jie buvo rengiami spaudai, sudarytojo nebuvo aptikti, nes daugelio lietuvių emigracijos periodinių leidinių apypilniai komplektai

Lietuvos bibliotekas pasiekė vėliau. Todėl čia jie spausdinami kaip jau išleistų „Raštų“ IX-XII tomų papildymai.

Apie trečdalis šiame tome spausdinamų straipsnių buvo paskelbti prieškario metų periodikoje, daugiausia žurnaluose „Ateitis“ ir „Naujoji Romuva“. Visi kiti straipsniai surinkti iš emigracijoje leistų periodinių leidinių - daugiausia žurnalų „Aidai“, „Ateitis“, „Į laisvę“, „Naujasis gyvenimas“ bei laikraščio „Draugas“ kultūrinio priedo. Tekstologiškai jie parengti remiantis tais pačiais principais, kurie trumpai aptarti iki šiol išleistuose A. Maceinos „Raštų“ tomuose.

BIBLIOGRAFINĖS PASTABOS

Religinė ir politinė publicistika

- Dabartiniai mūsų rūpesčiai* - spausdinama iš: „Ateitis“, 1930, Nr. 11, p. 449-451.
- Moderniškumas ir konservatizmas* - spausdinama iš: „Naujoji Romuva“, 1931, Nr. 1, p. 10.
- Ut accendatur!* - spausdinama iš: „Tiesos kelias“, 1938, Nr. 7/8, p. 527-530.
- Socialinis klausimas naujaisiais laikais* - spausdinama iš: „Naujoji Romuva“, 1938, Nr. 17, p. 403.
- Krikščioniškųjų institucijų reikšmė lietuvių tautai* - spausdinama iš: „XX amžius“, 1937, rugsėjo 29, Nr. 221(379), p. 3.
- Taktika kovoje su blogybėmis* - spausdinama iš: „Aidai“, 1947, Nr. 3, p. 137-138.
- Neatgailėję žmonės* - spausdinama iš: „Aidai“, 1949, Nr. 25, p. 184-185.
- Komunizmo ekskomunika* - spausdinama iš: „Aidai“, 1949, Nr. 24, p. 140-141.
- Katedrų lankytojai* - spausdinama iš: „Ateitis“, 1950, lapkritis, Nr. 8(20), p. 2-3, 5.
- Titulai ir ordinaai Bažnyčioje* - spausdinama iš: „Aidai“, 1952, Nr. 8, p. 379-380.
- Jėzuitų veikimas religijoje ir dorovėje* - spausdinama iš: „Naujoji Romuva“, 1937, Nr. 36/37, p. 639-641.

- Rusiškoji kasdienybė* - spausdinama iš: „Aidai“, 1953, Nr. 7, p. 331-333.
- Action Française arba nacionalizmo ir katalikybės konfliktas prancūzuo-*
se - spausdinama iš: „Ateitis“, 1929, liepa-rugsėjis, Nr. 7/9,
p. 320-323.
- Vienybės blūdas* - spausdinama iš: „Aidai“, 1950, Nr. 7, p. 335-336.
- „Šiuo ženklų nugalėsi!“* - spausdinama iš: „Naujoji Romuva“, 1931,
Nr. 3, p. 72.
- Kelias į krikščionybę* - spausdinama iš: „Ateitis“, 1931, Nr. 11, p. 561-
569.
- Tikėjimo krizė ir pasauliečiai* - spausdinama iš: „Aidai“, 1969, Nr. 1,
p. 7-11.
- Iš Vakarų Europos* - spausdinama iš: „Ateitis“, 1932, Nr. 11, p. 539-545.
- Kristaus karalystė* - spausdinama iš: „Ateitis“, 1930, Nr. 10, p. 403-409.
- Kelkis, Jeruzale!* - spausdinama iš: „Ateitis“, 1931, Nr. 3/4, p. 161-165.
- Gražinkime Šventiesiems metams jų prasmę* - spausdinama iš: „Aidai“,
1950, Nr. 5, p. 235-236.
- YMCA katalikiškuoju požiūriu* - spausdinama iš: „Aidai“, 1949,
Nr. 24, p. 132.
- Ar reikia mums misionierių?* - spausdinama iš: „Aidai“, 1949, Nr. 24,
p. 131-132.
- Ir jie buvo žmonės* - spausdinama iš: „Ateitis“, 1931, Nr. 2, p. 121-122.
- Politika ir religija* - spausdinama iš: „Aidai“, 1949, Nr. 26, p. 239-240.
- Bergsono santykis su katalikybe* - spausdinama iš: „Aidai“, 1950,
Nr. 5, p. 236.
- Smūgis vertybių filosofijai* - spausdinama iš: „Aidai“, 1950, Nr. 2, p. 91.
- Paryžiaus kardinolas - Suhard'as* - spausdinama iš: „Aidai“, 1951,
Nr. 4, p. 187-188.

Ateitininkija ir tremtis

- Kas yra ateitininkas?* - spausdinama iš: „Ateitis“, 1949, Nr. 1(9),
p. 1-6.
- „Dievas ir žmogus“ ar „žmogus ir Dievas“?* - spausdinama iš: „Atei-
tis“, 1930, Nr. 8/9, p. 336-340.
- Duonos dialektika* - spausdinama iš: „Draugas“, 1977, rugpjūčio 20.
- Ateitininkai ir gyvenamasis momentas* - spausdinama iš: „Naujoji Ro-
muva“, 1931, Nr. 9, p. 450-453.
- Ateitininkų darbai ir dienos* - spausdinama iš kn.: *Ateitininkų keliu:*
1911-1927-1977: žmonės, laikai, darbai. - Čikaga, 1977, p. 7-23.

Šis straipsnis parengtas A. Maceinos laiško Ateitininkų federacijos vadui dr. Petruui Kisieliui, paskelbto laikraščio „Draugas“ kultūriniam priede 1974 m. spalio 5 ir 12 d., pagrindu. Taip pat autorius šiame straipsnyje panaudojo kai kurias mintis iš žurnale „Ateitis“ (1975, Nr. 3, p. 63-72) išspausdinto savo straipsnio „Protestas ir tremtis“, kurią vadina „atoliepiu“ į minėto laiško dr. P. Kisieliui skaitytojų atsiliepimus.

Tautos pakaitalas ar papildas? - spausdinama iš: „Į laisvę“, 1973, balandis, Nr. 57(94), p. 6-26.

Rezistencija prieš tremties dvasią - spausdinama iš: „Į laisvę“, 1954, kovas, Nr. 2(39), p. 1-10.

Būsimoji mūsų veikla - spausdinama iš: „Į laisvę“, 1974, rugsėjis, Nr. 61(98), p. 22-45.

Baltų emigracijos europinis uždavinys - spausdinama iš: „Į laisvę“, 1958, gruodis, Nr. 16/17(53/54), p. 41-58.

Laiškai mano kritikams

1. *Apie religinę literatūrą ir jos kritiką* - spausdinama iš: „Draugas“, 1972, lapkričio 04.
2. *Apie pasaulio sukūrimą iš nebūties* - spausdinama iš: „Draugas“, 1972, lapkričio 11.
3. *Apie dieviškąjį apreiškimą* - spausdinama iš: „Draugas“, 1972, lapkričio 18.
4. *Apie apreiškimo pilnybę Kristuje* - spausdinama iš: „Draugas“, 1972, lapkričio 25.
5. *Apie Dievą gamtoje* - spausdinama iš: „Draugas“, 1972, gruodžio 02.
6. *Apie Dievą istorijoje* - spausdinama iš: „Draugas“, 1972, gruodžio 16.
7. *Apie sąveikos filosofiją* - spausdinama iš: „Draugas“, 1972, gruodžio 30.

„Raštų“ IX-XII tomų papildymai

Rūpestis žmogumi - spausdinama iš: „Draugas“, 1973, rugsėjo 01, 08.
Filosofija laisvės sargyboje - spausdinama iš: „Draugas“, 1975, gegužės 30.

- Religinės kalbos klystkeliai: „Bažnyčia“ ar „Bendrija“?* - spausdinama iš: „Draugas“, 1979, spalio 13.
- Gimtoji kalba liturgijoje* - spausdinama iš: „Aidai“, 1984, Nr. 4, p. 197-205.
- Didžioji Konrado improvizacija* - spausdinama iš: „Naujasis gyvenimas“, 1946, balandžio 15, p. 2-4; gegužės 01, p. 2-4; gegužės 20, p. 3; birželio 01, p. 3-4; birželio 19, p. 2.
- Daugiaveidė motinystė* - spausdinama iš: „Ateitis“, 1950, gegužė, Nr. 3(15), p. 1-3.

TURINYS

I. RELIGINĖ IR POLITINĖ PUBLICISTIKA

DABARTINIAI MŪSŲ RŪPESČIAL.....	7
1. Moksleivis ir visuomenė.....	7
2. Tolerancija ir neutralumas.....	8
MODERNIŠKUMAS IR KONSERVATIZMAS.....	11
UT ACCENDATUR!.....	14
1. Mūsų nepasisekimų priežastys.....	15
2. Gyvosios dvasios idėja.....	17
SOCIALINIS KLAUSIMAS NAUJAISIAIS LAIKAIS. <i>Bažnyčia ir socialinis klausimas.....</i>	19
KRIKŠČIONIŠKŲJŲ INSTITUCIJŲ REIKŠMĖ LIETUVIŲ TAUTAI <i>Europa kryžkelėje. Kaip apsispręs mūsų tauta?.....</i>	22
TAKTIKA KOVOJE SU BLOGYBĖMIS.....	25
1. „Nesipriešinti blogam“.....	25
2. „Ir aš tavęs nepasmerksiu“.....	27
3. Galvažudžių landynė.....	28
4. Atleidimas ar pasmerkimas.....	30
NEATGAILĖJĘ ŽMONĖS.....	31
KOMUNIZMO EKSKOMUNIKA.....	35
KATEDRŲ LANKYTOJAI.....	39
1. Nuostabi sąlyga.....	39
2. Dievo namai ar Dievo antkapiai?.....	40
3. Centras ir pakraštys.....	42
4. Keturių bazilikų prasmė.....	45

TITULAI IR ORDINAI BAŽNYČIOJE.....	47
JĖZUITŲ VEIKIMAS RELIGIJOJE IR DOROVĖJE.....	51
RUSIŠKOJI KASDIENYBĖ.....	60
ACTION FRANÇAISE ARBA NACIONALIZMO IR KATALIKYBĖS	
KONFLIKTAS PRANCŪZUOSE.....	66
1. Įsikūrimas. Charles Maurras.....	66
2. Kova su Bažnyčia. Pasmerkimas.....	67
3. Bažnyčios norai. <i>Nationalisme intégral</i>	69
VIENYBĖS BLŪDAS.....	71
„ŠIUO ŽENKLU NUGALĖSI!“.....	76
KELIAS Į KRIKŠČIONYBĘ.....	80
1. Ši karta reikalauja ženkle.....	80
2. Menkesnieji.....	83
3. Kelias į krikščionybę.....	88
TIKĖJIMO KRIZĖ IR PASAULIEČIAI.....	91
IŠ VAKARŲ EUROPOS.....	102
Pastaba skaitytojams.....	102
„Paverkite žemę ir viešpataukite!“.....	103
„Kiekviena dvasia tegarbina Viešpatį!“.....	105
Keletas smulkmenų.....	109
KRISTAUS KARALYSTĖ.....	110
Pasaulio karalystė.....	111
Dievo karalystė.....	113
Mūsų pareigos.....	115
Laimėjimas.....	117
KELKIS, JERUZALE! <i>Moderniškosios kultūros atpirkimas</i>	118
1. Kristaus kančios žygis.....	118
2. Išganytojo skundas.....	120
3. Mūsų dienos laukia atpirkimo.....	122
GRAŽINKIME ŠVENTIESIEMS METAMS JŲ PRASMĘ.....	125
YMCA KATALIKIŠKŲJU POŽIŪRIU.....	129
AR REIKIA MUMS MISIONIERIŲ?.....	132

IR JIE BUVO ŽMONĖS.....	135
POLITIKA IR RELIGIJA.....	138
BERGSONO SANTYKIS SU KATALIKYBE.....	142
SMŪGIS VERTYBIŲ FILOSOFIJAI.....	144
PARYŽIAUS KARDINOLAS - SUHARD'AS.....	147

II. ATEITININKIJA IR TREMTIS

KAS YRA ATEITININKAS?.....	153
1. Mi-cha-el.....	153
2. „Balandėli, nežinau...“.....	157
3. Statmeninė katalikybė.....	160
4. Taboro gundymas.....	165
„DIEVAS IR ŽMOGUS“ AR „ŽMOGUS IR DIEVAS“?.....	169
DUONOS DIALEKTIKA. <i>Devintojo ateitininkijos kongreso išvakarėse</i>	175
1. Duona kaip gundymas.....	177
2. Duona kaip pareiga.....	180
3. Duona ir teisybė.....	182
ATEITININKAI IR GYVENAMASIS MOMENTAS.....	186
1. Jaunimo judėjimas apskritai.....	186
2. Ateitininkų judėjimas.....	188
3. Priekaištų pobūdis.....	192
4. Santrauka.....	196
ATEITININKŲ DARBAI IR DIENOS.....	197
I. Protesto sąmonė.....	198
1. Ateitininkijos kilmė iš protesto.....	198
2. Protesto prasmė.....	201
3. Melo atskleidimas.....	204
II. Tremties sąmonė.....	208
1. Ateitininko būseną tremtyje.....	208
2. Tremties samprata.....	210
3. Ateitininkų ryšiai su tėvyne.....	213
TAUTOS PAKAITALAS AR PAPILDAS? <i>Tremties prasmės beiškant.</i>	218
1. Susirūpinimas išeivijos prasme.....	218
2. Išeivijos rūšys ir jų sąmonė.....	224
3. Lietuviškosios išeivijos sudėtis.....	231
4. Kultūros ugdymas kaip išeivijos prasmė.....	236

REZISTENCIJA PRIEŠ TREMTIES DVASIĄ.....	244
1. Tremtis kaip grėsmė tautai.....	244
2. Du tremties tipai.....	245
3. Tremtis kaip liudijimas.....	248
4. Tremtis kaip žvilgis į ateitį.....	250
5. Tremtis kaip gyvenimas anttėvynėje.....	251
6. Rezistencijos uždaviniai.....	253
BŪSIMOJI MŪSŲ VEIKLA. <i>Jos kryptys, uždaviniai ir būdai</i>	255
Įžanga.....	255
1. Mūsų veiklos kryptys.....	255
2. Mūsų veiklos plotas.....	257
I. Mūsų vilties pagrindas.....	259
1. Utopiniai pagrindai.....	259
2. Tikrovinis pagrindas.....	262
II. Mūsų veiklos uždaviniai.....	267
1. Ilgalaikės tremties organizavimas.....	268
2. Etinė pasaulio informacija.....	271
3. Geležinio branduolio kūrimas.....	275
Užbaiga.....	280
BALTŲ EMIGRACIJOS EUROPINIS UŽDAVINYS. <i>Kultūros filoso-</i> <i>fijos požiūriu</i>	282
1. Europos gyvenimo forma.....	283
2. Kultūrinis susidūrimas Europoje.....	286
3. Baltų tautų vaidmuo.....	288
4. Tarpininko uždavinys baltų sąmonėje.....	292
5. Baltų emigrantų padėtis.....	295

III. LAIŠKAI MANO KRITIKAMS

1. APIE RELIGINĘ LITERATŪRĄ IR JOS KRITIKĄ.....	303
2. APIE PASAULIO SUKŪRIMĄ IŠ NEBŪTIES.....	313
3. APIE DIEVIŠKĄJĮ APREIŠKIMĄ.....	324
4. APIE APREIŠKIMO PILNYBĘ KRISTUJE.....	336
5. APIE DIEVĄ GAMTOJE.....	349
6. APIE DIEVĄ ISTORIJOJE.....	362
7. APIE SĄVEIKOS FILOSOFIJĄ.....	376

IV. „RAŠTŲ“ IX-XII T. PAPILDYMAI

RŪPESTIS ŽMOGUMI. <i>Paskaita dvidešimtajai lietuviškųjų studijų savaitei</i>	391
Pratartis.....	391
1. Rūpesčio žmogumi dialektika.....	393
2. Rūpesčio žmogumi objektas.....	398
3. Rūpesčio žmogumi pavojai.....	403
Užsklanda.....	410
FILOSOFIJA LAISVĖS SARGYBOJE. Dr. Juozo Girniaus 60 metų amžiaus sukakčiai.....	411
1. Laisvė ir tiesa.....	411
2. Filosofijos istorija kaip laisvės istorija.....	415
3. Naujos filosofijos išvakarėse.....	419
RELIGINĖS KALBOS KLYSTKELIAI: „Bažnyčia“ ar „bendrija“?.....	424
GIMTOJI KALBA LITURGIJOJE. <i>Teologinė kalbinių pakaitų vertė</i> . . .	434
DIDŽIOJI KONRADO IMPROVIZACIJA. <i>Žmogaus kova su Dievu</i> . . .	451
1. Adomas Mickevičius kaip prometėjizmo poetas.....	451
2. Susilyginimas su Dievu.....	458
3. Reikalavimai Dievui.....	469
4. Kova su Dievu.....	480
DAUGIAVEIDĖ MOTINYSTĖ. <i>Keletas minčių Motinos dienai</i>	490
1. Šuninė motinystė.....	490
2. Unamuno Rachelė.....	492
3. Kiniškoji O Lana.....	493
4. Sesuo Filomena.....	494
Sudarytojo pastabos.....	496
Vardų rodyklė.....	501

Maceina, Antanas

Ma32 Raštai / Antanas Maceina; [sudarė Antanas Rybelis]. - Vilnius: Mintis, 1990- . - (Iš Lietuvos filosofijos palikimo : LFP, ISSN 1822-7368)

[T.] 13: Religinė ir politinė publicistika. Papildymai. - Vilnius: Margi raštai, 2007. - 512 p. - Bibliogr., p. 496-500, ir išnašose. - Vardų r-klė: p. 501-505. - ISBN 978-9986-09-344-2

Šiame A. Maceinos „Raštų“ tome spausdinami darbai, kurie įvardijami kaip publicistika įvairiais, daugiausia religinio gyvenimo, klausimais. Atskirą skyrių sudaro pluoštas straipsnių, skirtų ateitininkijos ideologijai ir veiklos strategijai tremties sąlygomis. Čia prišlieti ir istoriosofiniai straipsniai apie tremtį. Taip pat kaip atskira studija spausdinami „Laiškai mano kritikams“, kurioje autorius polemizuoja su savo raštų recenzentais. Tomas baigiamas keletu straipsnių, kurie savo tematika papildo jau išleistus „Raštų“ IX-XII tomus.

UDK 1(474.5)+30:1+141+32
32.01

ANTANAS MACEINA

RAŠTAI, 1.13

Religinė ir politinė publicistika. Papildymai
Parengė Antanas Rybelis

Serijos dailininkas Sigitas Šniras

Korektorė Stefanija Radišauskienė

Maketavo Nijolė Juozapaitienė

SL 319. 2007 12 07. Tiražas 700 egz. Užsakymas 7.1088

Išleido leidykla „Margi raštai“,

Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius. El. p.: margirastai@takas.lt

Spausdino AB spaustuvė „Spindulys“,

Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48184 Kaunas